

PALEOLİTİK ÇAĞ'DA ATEŞ VE YERLEŞİM BİÇİMLERİ

ATEŞİN ISI KAYNAĞI OLARAK KULLANIMI

Ateş her şeyden önce ısı yayıcısıdır ve hiç kuşkusuz bu onun ilk kullanım nedenlerinden biridir. Dışarıda olduğu gibi konutlar içinde de ateş etkin bir biçimde insan ve ortam arasındaki ilişkileri değiştirir. İnsanın hayvanlarla olduğu gibi soğuk ile de savaşmasına olanak verir.

Prehistoryenler ısı kaynağı olarak ateşe oldukça büyük önem verirler. Bu önem iki farklı noktada toplanmaktadır. Birincisi soğuk bölgelere yerleşim, diğeri ise ateşin barınaklar içerisinde devam ettirilmesidir.

Soğuk bölgelerin iskan edilmesinde ateşin rolü çerçevesinde F. Bordes ve K.P. Oakley ateşin Afrika ve Yakınoğu'da Avrupa'ya göre daha geç ortaya çıkışını buralardaki iklim şartlarının Avrupa ve Asya'daki iklim şartlarından daha yumuşak oluşuyla açıklamışlardır. Ancak Etiyopya'da ele geçen ve 1 milyon yıldan eskiye tarihlenen ateş izleri bu açıklamaları geçersiz hale getirmiştir.

P. Jude ve C. Coon gibi araştırmacılar soğuk bölgelerin ancak ateşin bulunmasından sonra iskan edildiğini söylerler. Ancak, şiddetli bir iklimi gösteren bazı buzul çağı merkezlerinde incelenen tortullar hiçbir ateş izi vermemişlerdir. Buralarda ya ateş izleri tamamıyla yok olmuştur ya da buzul çevresi bir iklimde yaşamak için ateş o denli zorunlu değildi.

Isının saklanması (devam ettirilmesi) açısından olaya baktığımızda prehistorik insanların barınaklarını ocaklarla ısıtma arayışı içinde buldukları görülür. Nice'deki Lazaret mağarasında H. De Lumley mağara duvarına yakın bir yerde iki küçük ocağı günışığına çıkarmıştır. Odun kömürü ve külün az sayıda oluşu bu ocakların pişirmek için değil de ısınmak için olduğu sonucuna varılmasına neden olmuştur. Bu ocakların verdikleri ışığın da aydınlatmak için yeterli olmadığı söylenmiştir.

Isı ve onun saklanması arzusu daha belirgin şekilde bazı Paleolitik merkezlerde kendini ortaya koymaktadır. Buralarda kaloriferinkine yakın bir sistemin varlığı ileri sürülmüştür. Bu ocaklar çakıl bir taş plaka ya da çakıl topluluğuyla kaplanmışlardır.

Bir Fransız araştırmacı olan Dr. Allain tarafından tanımlanan ocak bu tip yapı için oldukça ayrıntılı bilgi vermektedir. Bu ocak % 10'u mağara dışından gelen nehir çakılları, kalanları ise kayalardan kopmuş kalker plaketerle kaplı küvet şeklinde bir ocaktır. Tabaka, ortada kenarlarından daha kalındır. Taş yığıını tabakası kenarlara doğru taşmıştır. Burada ateşe maruz kalmış 98 adet taş sayılmıştır. Bunların ortalama büyüklüğü bir yumruk kadardır. Çoğu daha küçük olsa da ender olarak daha büyükleri de vardır. 2-3 tanesi ise büyük bir döşeme taşi hacmini geçmekteydi ve bunlar çevrede bulunuyordu. % 72'si 6 yüzlerinden yanmışlardır. Üst kısımları daha az yanmıştır. % 27'nin tüm yüzeyleri, % 1' ise üst yüzden yanmıştır. Ayrıca iki taş birbirine değmekte ise değme yüzleri daha fazla pişmiştir. Çevredeki taşlar çoğunlukla ie bakan yüzlerinden yanmışlardır. Bütün bu özellikler bu taşların korlar üzerine yerleştirilmiş olduklarını göstermektedir. Bu yapıdaki ocaklara üst Paleolitik yataklarda özellikle de Fransa'da rastlanmıştır.

YARARLANILAN KAYNAK:

Perlés,C., (1977), Préhistoire du feu, Paris, Masson.